

Behandeling met methotrexaat (MTX) bij sarcoidose

Inhoudsopgave

Klik op het onderwerp om verder te lezen.

Het effect van MTX	1
Het gebruik van MTX	1
Bloedcontrole	1
Methotrexaat in tabletvorm	2
Methotrexaat injecties	2
Aanvullende informatie	2
Mogelijke bijwerkingen	2
Gebruik bij kinderwens en borstvoeding	3
Tot slot	3
Belangrijke telefoonnummers	4

U heeft in overleg met uw behandelend arts besloten dat u het medicijn methotrexaat (MTX) gaat gebruiken in verband met sarcoidose. Deze folder geeft u informatie over dit medicijn.

Het effect van MTX

Methotrexaat (MTX) is een geneesmiddel dat de activiteit van sarcoidose vermindert. Het onderdrukt de ziekte en vermindert daardoor de klachten. MTX werkt langzaam in. Het kan vier tot twaalf weken of soms zelfs langer duren voordat het effect voor u merkbaar en voelbaar wordt. Uw arts adviseert dan ook meestal in eerste instantie naast MTX andere ontstekingsremmende middelen te gebruiken (bv. prednison).

Het gebruik van MTX

MTX kan worden toegediend in de vorm van tabletten of injecties. Als MTX bij u goed blijkt te werken, kunt u dit middel vele jaren gebruiken. Hoe lang, in welke vorm en dosering u dit medicijn krijgt voorgeschreven, bespreekt uw behandelend arts met u. De startdosis is 10 mg per week, aan de hand van bloedonderzoek wordt de MTX opgehoogd in stappen van 2,5 mg per twee weken naar meestal 15 mg per week.

Bloedcontrole

Door regelmatig uw bloed te laten controleren, kan een aantal bijwerkingen (lever-, nierfunctiestoornis, afwijkende aanmaak van bloedcellen) vroegtijdig worden opgespoord. Houdt u zich daarom goed aan de **afspraken voor bloedcontrole**: de eerste keer na twee weken, hierna volgens afspraak. Het beste is om uw bloed te laten prikken kort voor inname van methotrexaat (bijvoorbeeld 1 dag van tevoren). Uw behandelend arts heeft dan de uitslag voordat gestart wordt met MTX.

Methotrexaat in tabletvorm

MTX is in tabletvorm beschikbaar in tabletten van 2,5 mg of 10 mg. Om de kans op bijwerkingen zo klein mogelijk te maken slikt u de MTX tabletten slechts één dag per week.

Als het aantal tabletten verhoogd wordt, dan blijft u het gekozen schema volgen en slikt u bijvoorbeeld op de afgesproken tijdstippen 5 tabletten in plaats van 4 tabletten. U kunt de tabletten het beste tijdens de maaltijd met water innemen. MTX mag u niet met melk innemen.

Methotrexaat injecties

Als u MTX in de vorm van een injectie krijgt voorgeschreven, bestaat de behandeling uit één injectie per week. Deze wordt onder de huid (subcutaan) toegediend. U wordt, via de thuiszorg geleerd hoe u zichzelf deze injectie kunt geven.

Aanvullende informatie

MTX behoort momenteel tot één van de meest effectieve middelen bij de behandeling van diverse reumatische ziekten vooral Reumatoïde Artritis (RA), Artritis Psoriatica en ook bij sarcoïdose heeft het vele goede resultaten opgeleverd.

Wees voorzichtig met alcohol. In combinatie met MTX is het risico op leverfunctiestoornissen verhoogd.

Als uw (huis)arts het noodzakelijk acht dat u met een antibioticum wordt behandeld (bijvoorbeeld voor een luchtweginfectie of blaasontsteking) dan moet u altijd melden dat u MTX gebruikt. **Bepaalde antibiotica** (zoals trimethoprim en cotrimoxazol/bactrimel) mogen **niet gecombineerd** worden met MTX. Uw apotheker houdt in de gaten of combinaties van middelen met MTX veilig zijn.

Als u een flinke infectie heeft (bijvoorbeeld een forse griep, tandwortelabces, zwerende wond, longontsteking, galblaasontsteking, blindedarm ontsteking) adviseren we u contact op te nemen met de ILD-verpleegkundige waarbij de inname van de MTX tijdelijk gestopt wordt. Daarna kunt u de voor u gebruikelijke dosis, in overleg met de ILD-verpleegkundige, weer innemen. De overgeslagen dosis mag u niet inhalen. In geval van twijfel kunt u overleggen met de ILD-verpleegkundige.

Meldt altijd als uw medicijnen veranderd worden bij de apotheek en behandelend artsen (nieuwe medicijnen of verandering van de dosis). Dit in verband met een eventueel nadelig effect op de nierfunctie, onder andere gebruik van plastabletten (diuretica).

- Als u ook al kortwerkende ontstekingsremmers (zoals ibuprofen, diclofenac, celecoxib, enzovoorts) gebruikt, wilt u dit melden aan uw behandelend arts? Dit in verband met verband met verhoogde kans op leverfunctiestoornissen.
- MTX behoort tot de zogenaamde cytostatica. Cytostatica zijn stoffen die de groei van cellen remmen en snelgroeiende, woekerende cellen kunnen doden. Cytostatica worden gebruikt bij de behandeling van diverse soorten kanker. MTX wordt hiervoor gebruikt in doseringen tot 1000 mg (al sinds 1948). De dosis Methotrexaat die gebruikt wordt bij sarcoïdose is vele malen lager (7,5 - 20 mg per week), waardoor de werking anders is en de bijwerkingen veel minder frequent optreden.

Mogelijke bijwerkingen

Bij het gebruik van MTX kunnen in een aantal gevallen bijwerkingen ontstaan, die vrijwel altijd van voorbijgaande aard zijn na het verlagen van de dosis. Zelden moet het middel definitief worden

gestopt. Foliumzuur (een vitamine) vermindert de kans op bijwerkingen. Daarom krijgt u dit middel ook voorgeschreven. In eerste instantie 1x per week 1 tablet van 5 mg; in te nemen 48 uur na de Methotrexaat, maar nooit op dezelfde dag van inname van de MTX. Boven MTX 15 mg wordt de foliumzuur verhoogd naar 10 mg per week.

Voorkomende bijwerkingen

- Maag/darmklachten zoals misselijkheid, diarree, vol gevoel in de buik, irritatie of ontsteking van het mondslijmvlies.
- Afwijkende leverwaarden. Hier merkt u meestal niets van, maar dit blijkt uit de noodzakelijke regelmatige bloedcontroles. Indien nodig wordt de dosis MTX aangepast, maar meestal is het een stoornis van voorbijgaande aard.

Minder vaak komen voor

- Stoornis in de aanmaak van witte bloedlichaampjes en/of bloedplaatjes door remming van het beenmerg. De gevolgen daarvan kunnen zijn: koorts, infecties en spontane blauwe plekken.
- Kortademigheid, hoesten en koorts ten gevolge van het ontstaan van een bijzondere vorm van een longaandoening. (Waarschijnlijk deels op basis van overgevoeligheid voor Methotrexaat. In verband hiermee wordt meestal een longfoto bij het starten met Methotrexaat gemaakt.)

Zelden treden op

- Haaruitval, huiduitslag.
- Hoofdpijn, duizeligheid, depressieve gevoelens.
- Verandering van de nierfunctie (meestal door combinatie met andere medicijnen, onder andere plastabletten).
- Verhoogde vatbaarheid voor infecties.

Als één of meerdere van de genoemde klachten of andere lichamelijke veranderingen optreden, neem dan contact op met uw (behandelend) arts of de ILD-verpleegkundige.

Gebruik bij kinderwens en borstvoeding

MTX kan de vorming van ei- en zaadcellen nadelig beïnvloeden. Bovendien is het bekend dat het gebruik van MTX tijdens de zwangerschap aanleiding kan geven tot miskramen en aangeboren afwijkingen. Het is daarom dan ook absoluut noodzakelijk om tijdens de behandeling met MTX zorg te dragen voor een goede, **betrouwbare anticonceptie** (periodieke onthouding is niet betrouwbaar!) en deze anticonceptie voort te zetten **tot minstens zes maanden** na de inname van de MTX. Als u een kinderwens heeft, overleg dit dan eerst met uw behandelend arts. Dit geldt ook voor mannen. In de periode dat borstvoeding gegeven wordt, mag géén MTX gebruikt worden.

Tot slot

Wanneer u na het lezen van deze informatie nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met uw longarts of de ILD-verpleegkundige.

Wegens verscherpte eisen van de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) met betrekking tot poliklinisch voorschrijven van Methotrexaat worden herhaalrecepten alleen voorgeschreven door de longarts en niet meer via de huisarts.

Belangrijke telefoonnummers

ETZ (Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis): (013) 221 00 00

Polikliniek Longgeneeskunde: (013) 221 02 60

Locatie ETZ Elisabeth
Route 22

Locatie ETZ TweeSteden:
Wachtruimte 4

Locatie ETZ Waalwijk:
Wachtruimte 5, nummer 28

Longgeneeskunde, 41_1257 01-19

Deze folder is gedeeltelijk overgenomen van het St. Antonius Ziekenhuis (lon 63/07-14)

Copyright® ETZ
Afdeling Communicatie
Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.